

Bókasafn Fjölbrautaskóla Suðurlands á Selfossi

starfsskýrsla skólaárið 2023-2024

Starfsfólk:

Starfsmenn bókasafnsins eru þrír. Elín Kristbjörg Guðbrandsdóttir, forstöðumaður er í 100% stöðu, Guðrún Þórðardóttir, bókasafns- og upplýsingafræðingur í 70% stöðu og Ingveldur Jónsdóttir bókavörður í 60% stöðu. Elín er einnig skjalastjóri skólans. Guðrún annast bókasafn Garðyrkjakólans á Reykjum en vinnur að jafnaði einn til tvo daga í viku við bókasafn FSu. Auk þess er hún persónuverndarfulltrúi skólans.

Opnunartími:

Opnunartími safnsins er frá 8:00-16:00 mánudaga til fimmtudaga. Á föstudögum er opið til kl. 14:30.

Útlán:

Útlán eru færð á þrjá vegu: í fyrsta lagi í útlánaþátt bókasafnskerfisins Gegnis þar sem bækur, fartölvur og önnur safngögn eru skráð í útlán, í öðru lagi eru skammtímalán á kennsluefni innan skólans handskráð og talin eftir hvern dag og í þriðja lagi eru tvær bækur í afgreiðslu sem útlán eru handfærð í. Önnur bókin er á afgreiðsluborði og þar skrá notendur safnsins útlán sín sjálfir þegar starfsmenn eru fjarri og í hina bókina eru handfærð útlán á safnefni eftir atvikum.

Útlán:	Haust 2023	Vor 2024	Samtals:
Í Gegni	871	729	1600
Fartölvuútlán	1335	1384	2719
Innan skólans	2097	1865	3962
Í bók	22	9	31
SAMTALS:	4325	3987	8312

Millisafnalán:

Millisafnalán voru alls 40 talsins á skólaárinu. Þau voru fengin frá 8 bókasöfnum, bæði almennings- og framhaldsskólasöfnum. Líkt og fyrri ár var mest fengið að láni frá Bókasafni Árborgar, alls 20 bækur.

Millisafnalán frá:	Haustönn 2023	Vorönn 2024	Samtals:
Bækur frá söfnum	13	15	28
Mynddiskar frá söfnum	4		4
SAMTALS:	17	15	32

Millisafnalán til:	Haustönn 2023	Vorönn 2024	Samtals:
Bækur til safna	3	4	7
Mynddiskar til safna		1	1
SAMTALS:	3	5	8

Gegnir:

Bókasafn Fjölbrautaskóla Suðurlands er aðildarsafn að Gegni, samskrá íslenskra bókasafna. Nánast allt efni sem berst á safnið er skráð og tengt í Gegni. Einstaka tímarit og fréttabréf sem berast stopult eru skráð í excel-skjal inn á OneDrive í Office 365.

Kostnaður við þátttöku í Gegni var kr. 480.660 á árinu 2023 eða kr. 40.055 á mánuði. Skólinn greiðir fyrir alla mánuði ársins.

Gagnasöfn:

Landsaðgangurinn á hvar.is felur í sér aðgengi allra sem tengjast netinu um íslenskar netveitur að tímaritsgreinum tæplega 19 þús. tímarita og þar af eru um 5.800 beint frá útgefendum. Framhaldsskólarnir hafa auk almenningsbókasafna, háskólabókasafna, stjórnsýslusafna, fyrirtækja og samtaka tekið þátt í kostnaði við landsaðgang að rafrænum gagnasöfnum og tímaritum á vefnum hvar.is. Greiðsluupphæð miðast við fjölda ársnema. Á árinu 2023 greiddi FSu kr. 119.475. Framhaldsskólar greiða fyrir Encyclopedia Britannica, ProQuest Central gagnasafnið og Web of Science.

Veforðabækur Snöru eru opnar á skólanetinu og eru mikið notaðar af nemendum og kennurum. Kennurum og starfsfólki skólans býðst einnig heimaaðgangur að Snöru og fjölmargir nýta sér hann.

Hægt er að komast inn á greinasafn Morgunblaðsins með lykilorði. Síðustu þrjú ár eru alla jafna í lokuðum aðgangi og krefjast þessarar innskráningar en efni eldra en þriggja ára er að finna inn á timarit.is. Skólinn greiðir fyrir aðgang og fær að auki pappírseintak sem liggur frammi á kaffistofu.

Safnfræðsla:

Nýnemadagur var 17. ágúst. Þá komu alls 11 hópar nýnema í heimsókn og fengu stutta á kynningu á bókasafninu og þjónustu þess.

Á haustönn fengu nemendur í FÉLA1SA05 kynningu á safninu, safnkosti og þeirri þjónustu sem í boði er. Bókasafnskerfið Gegni var kynnt og þeim sýnt hvernig hægt er að leita eingöngu að safnefni í FSu. Einnig var heimasíða bókasafnsins kynnt og vefurinn timarit.is. Í lok tímans unnu nemendur saman í þörum verkefni í tölvum á safninu sem þjálfar þá m.a. í að finna heimildir á leitir.is

Nemendur í heimildaritun í íslensku ÍSLE3HR05 fengu kynningar í byrjun haust- og vorannar. Í slíkri kynningu er mikil áhersla lögð á notkun leitir.is við heimildaleitir og að auki eru þeim kenndar ýmsar leitaraðferðir á netinu. Einnig er vefurinn timarit.is kynntur sem og Google Scholar. Fjallað er um upplýsingalæsi og mikilvægi þess að vitna rétt í heimildir.

Nemendur í sjúkraliðanámi fengu safnkynningu á vorönninni en þau fengu ritgerðarverkefni um öldrun og sjúkdóma sem henni tengjast.

Talsverð verkefnavinna á safninu var lögð fyrir af kennurum og voru þá teknar saman heimildir fyrir þau verkefni sem voru afar fjölbreytt og skemmtileg, svo sem sjávarmengun í landafræði, mannslíkamann í lífeðlisfræði, ólík trúarbrögð í áfanganum Goða sem fjallar um

goðafræði, efni um og eftir Halldór Laxness fyrir íslensku, bækur með Íslandslýsingum erlendra manna og kvenna fyrir íslenskuáfanga um þjóðskáldin og einnig í sama áfanga ljóðabækur eftir íslensku rómantísku skáldin. Á haustönninni voru teknar saman ævisögur fyrir söguáfangann SAGA3MS05 þar sem nemendur völdu sér ævisögur og unnu samantekt. Í áfanganum SAGA2YA05 fengu nemendur ritgerðarverkefni um Kalda stríðið, öfgastefnur, fyrri og síðari heimsstyrjöldina og var sett fram sem skilyrði að nota a.m.k. eina heimild úr bók. Þetta verkefni var lagt fyrir bæði á haustönn og vorönn og gekk mjög vel.

Guðrún var með kynningu í öllum hópum við Garðyrkjuskólann á vorönn 2024 í áfanganum Lokaverkefni. Þar var farið yfir helstu vinnubrögð við heimildaleit og ritun með nemendum því námsmat felst í skilum á lokaskýrslu. Einnig var Guðrún nemendum til aðstoðar við útvegum heimilda, textauppsætningu og frágang skýrslunnar.

Það er mikilvægt að kennarar nýti fagþekkingu okkar sem störfum á bókasafninu og safnkostinn til að styðja við kennsluna og gera hana fjölbreyttari.

Opið hús var 19. mars og komu þá fjölmargir gestir á bókasafnið og skoðuðu aðstöðuna. Fastur liður á vorönn er að fá nemendur 10. bekkjar í grunnskólum á Suðurlandi í heimsókn á bókasafnið. Námsráðgjafar skólans annast þessar heimsóknir og kynna námið og skólann. Þetta eru aúfúsugestir og kærkominn hluti af vorkomunni á hverju ári.

Skráning:

Skráning og skipulagning safnkosts er stór þáttur í daglegu starfi á bókasafninu. Nýtt safnefni er skráð eins fljótt og mögulegt er, en eldra efni eftir því sem tími vinnst til. Á skólaárinu var afskrifað töluvert af úreltu safnefni á ýmsum efnissviðum. Grisjun á skólasöfnum er óhjákvæmileg, hún skapar pláss fyrir endurnýjun safnkostsins sem þarf ávallt að vera í takt við þarfir nemenda og skólasamfélagsins.

Tímarit:

Bókasafnið er með fasta áskrift að 35 tímaritum og einu dagblaði. Eldri tímarit eru geymd í geymslu í kjallara en þau nýrri í gryfju bókasafnsins. Á heimasíðu bókasafnsins er að finna lista yfir tímaritaeign safnsins og vefslóðir þeirra tímarita sem eru aðgengileg á rafrænu formi.

Gjafir:

Á skólaárinu bárust bókasafninu að gjöf 76 bækur og 7 mynddiskar. Stærstu bókaagjafirnar bárust frá Vilhjálmi Lúðvíkssyni, efnaverkfræðingi og fyrrverandi formanni Rósaklúbbs Garðyrkjufélags Íslands og Sæmundi Guðmundssyni á Hellu sem er frumkvöðull í ræktun ávaxtatréja á Íslandi. Aðrir gefendur voru ýmsir einstaklingar og starfsmenn skólans sem sýndu velvilja sinn í verki. Er þessum aðilum öllum færðar þakkir fyrir hlýhug í garð bókasafnsins.

Safnið áskilur sér rétt til að taka við gjöfum án kvaða og ráðstafa þeim eins og hentar best notendum og starfsemi.

Aðföng og skráning 2023-2024:

Aðföng	Haustönn 2023	Vorönn 2024	Samtals
Bækur	206	139	345
Mynddiskar (DVD)	7	1	8
Samtals	213	140	353

Skráður safnkostur bókasafns FSu:

Bækur og nýsigögn (eintakafjöldi)	Maí 2023	Aðföng haust 2023	(Uppfærður eintakafjöldi skv. Gegni í árslok 2023)	Afskr. á skóla-árinu	Aðföng vor 2023	Maí 2023
Bækur	18.656	206	18.593	497	139	18.504
Nótur	48		48			48
Myndbönd	68		70	7		61
Mynddiskar (DVD)	630	7	637		1	638
Mynddiskar (Blu-ray)	13		13			13
Hljómplötur	10		10			10
Geisladiskar (tónlist)	73		72	13		60
Geisladiskar (hljóðbækur)	165		158	8		157
MP3 hljóðbækur	9		9			9
Snældur	4		4			4
Margmiðl.diskar (tölvugögn)	27		27			27
Skyggjur og glærur	1		1			1
Leikjakassar og spil	108		108			108
Möppur	1		1			1
Gagnasett	6		6			6
Kort	28		28			28
Samtals	19.847	313	19.785	525	140	19.675

Rekstrarkostnaður 2023:

Bækur	954.046
Tímarit og blöð	280.085
Landakort	4.857
Kostnaður vegna Gegnis, landskerfis bókasafna	480.660
Landsaðgangur að gagnasöfnum	119.475
Snara, veforðabækur	160.000
Greinasafn Morgunblaðsins	84.503
Vefsíðan 123skoli.is	45.133
Skógræktin, vefpula	61.410
Streymisveita	2.835
Styrkur til faglegs starfs bókasafns- og uppl.fræðinga í frh.skólum	20.000
Bókaplast	29.500
Vasareiknar	6.658
Ritföng	7.150
Opinber gjöld	8.263
Dráttarvextir	416
Samtals	2.264.991
Ýmsar tekjur	22.909
Samtals	2.242.082

Tæki og búnaður:

Á bókasafni FSu eru 10 borðtölvur, skanni, tveir laserprentarar: lita laserprentari (af gerðinni Canon i-SENSYS LBP673Cdw) og laserprentari af gerðinni HP LaserJet Managed MFP E52645, skrifari fyrir CD og DVD er í tölvu í kjallara, lítið stafrænt upptökutæki, sjónvarp, myndbandstæki, þrír litlir DVD-spilarar (lánaðir í kennslustundir), ritvél, leturvél, vífta og borðsími.

Nú í maí var tekinn niður einn lesbás, næstur miðrýminu, á neðri hæð bókasafnsins. Hugmyndin er að setja í staðinn eitt hópinnuborð. Þegar þetta er ritað er unnið að endurbótum á lesborðunum með því að setja nýja rafmagnstengla í vinnuhæð. Þetta skapar meira öryggi en áður voru nemendur að stinga fartölvum og símum í samband í fjöltengi á gólfinu.

Alls eru þrettán fartölvur lánaðar nemendum í kennslustundir. Ellefu eru af gerðinni DELL Latitude og tvær nýjustu af gerðinni HP Probook. Útlán voru samtals 2719 á skólaárinu.

Vinnuaðstaða:

Vinnuaðstaða starfsmanna bókasafns FSu samanstendur annars vegar af afgreiðslurými og hins vegar af vinnurými inn af afgreiðslu. Við hringstigann eru tveir laser prentarar sem nemendur og starfsmenn hafa aðgang að, annar þeirra lita laserprentari. Geisladiskar og hljóðbækur eru staðsettar í hillum við afgreiðslu.

Í vinnurými inn af afgreiðslu er vinnuaðstaða til skráningar og annarrar undirbúningsvinnu. Þar er úrklippusafn sem inniheldur aðallega bæklinga og ýmislegt fræðsluefni. Í vinnurýminu eru geymdar kvikmyndir og kennslubækur sem kenndar eru hverju sinni, auk þess sem fartölvur eru geymdar þar og hægt að hlaða þær milli útlána.

Í minni geymslunni í kjallaranum er sjónvarp og myndbandstæki. Í hópvinnaaðstöðu í kjallaranum er tölva sem er aðallega notuð til skönnunar og til að skrifa mynd- og hljóðdiska. Í kjallaranum er auk þess stærri geymsla fyrir bækur og eldri tímarit.

Í Garðyrkjuskólanum er vinnuaðstaða bókasafnsfræðings á skrifstofu skólans. Bókasafn Garðyrkjuskólans er á 2. hæð í aðalbyggingu og allur safnkostur sérhæfður á sviði garðyrkju.

Skjalastjórnun:

Skjalastjórnunarkerfið GoPro var tekið í notkun vorið 2019 og var gildistími fyrsta málalykilsins var frá 1. september 2018 - 31. ágúst 2023. Hvert skjalavörslutímabil er 5 ár og að þeim tíma liðnum skal endurskoða og uppfæra málalykil. Sumarið 2023 var kominn tími á þessa uppfærslu sem lauk um miðjan september og var nýr málalykill þá sendur Þjóðskjalasafni til samþykktar. Þegar skjalavörslutímabili lýkur þarf að fara yfir öll mál, kanna hvort allt sé rétt og skilmerkilega skráð, öll gögn til staðar og eftir þá vinnu er málum lokað. Stundum er ekki hægt að loka málum og í þeim tilvikum þarf að stofna framhaldsmál. Mikil vinna fór í þessa yfirferð á liðnum vetri. Jafnframt var hafist handa við undirbúning fyrir rafræn skil á þessu fimm ára tímabili til Þjóðskjalasafns og fengum við samþykki fyrir rafrænum skilum sem fela í sér að gerð verður vörsluútgáfa yfir skjöl frá 1. september 2018 - 31. ágúst 2023 og skal henni skilað til Þjóðskjalasafns fyrir 1. janúar 2025. Fjölbrautaskóli Suðurlands skal veita aðgang að gögnum úr rafrænu gagnasafni með skjölum (þ.e. GoPro) þar til þau hafa náð 30 ára aldri en eftir þann tíma veitir Þjóðskjalasafn Íslands aðgang að gögnunum.

Vorið 2023 var mikið átak sett í að fara í gegnum og kortleggja skjöl Garðyrkjuskólans sem voru í svonefndri Byggingu. Grisjunarbeiðnir voru sendar til Þjóðskjalasafns og fengust þær samþykktar að stórum hluta en ákveðin skjöl skal varðveita til frambúðar.

Fundur, námskeið og ráðstefnur:

Elín forstöðumaður safnsins sótti kennara- og starfsmannafundi á skólaárinu og fundi með stýrihópi um upplýsingatækni sem haldnir eru á tveggja til þriggja vikna fresti.

Samráðsfundur framhaldsskólanna með Landskerfi bókasafna var 7. september og sóttu Elín og Guðrún þann fund. Þar var farið yfir ýmis stillingaratriði í útlánum o.fl. í nýju bókasafnskerfi Gagnis sem var tekið í notkun í júní 2022 en þá færðust öll framhaldsskólasöfnin saman í einn safnakjarna sem kallar á samræmdar reglur.

Elín fór á landsfund Upplýsingar sem haldinn var í Hafnarfirði dagana 21.-22. september. Yfirskrift landsfundarins var Get ég aðstoðað? og eins og hún gefur til kynna var aðaláherslan lögð á umfjöllun um þjónustu og uppbyggingu bókasafna í nútímasamfélagi.

Samstarfshópur bókasafnsfræðinga í framhaldsskólum (SBF) fundar reglulega yfir vetrartímann. Fyrsti fundur skólaársins var haldinn í Menntaskólanum í Kópavogi 10. október og jólafundurinn var í Fjölbrautaskólanum í Breiðholti þar sem Sigríður Hagalín Björnsdóttir las úr bók sinni, Deus. Næsti fundur var haldinn í Fjölbrautaskólanum við Ármúla 12. febrúar og loks heimsótti hópurinn Eddu, hús íslenskra fræða, þann 30. apríl og skoðaði þar nýtt og glæsilegt bókasafn. Elín og Guðrún sóttu báðar fyrstu þrjá fundina en Elín fór ein í heimsóknina í Eddu. Nú er framundan fræðsluferð SBF til Stokkhólms í byrjun júní. Elín og Guðrún sóttu báðar um styrk til Erasmus+ til ferðarinnar og fengu, en sökum óviðráðanlegra aðstæðna hjá Guðrúnu kemst hún ekki með í ferðina og fer því Elín ein með hópnum. Þess má geta að framhaldsskólarnir styrkja faglegt starf samstarfshópsins með því að greiða 10.000 kr. árgjald fyrir hvern starfandi bókasafns- og upplýsingafræðing. Elín er gjaldkeri hópsins.

Hópur skjalastjóra í framhaldsskólum heldur úti póstlista og virkri umræðu inn á Teams. Þangað er gott að leita eftir ráðleggingum og fá umræðu um ýmislegt sem varðar skjalastjórnun.

Elín sótti ráðstefnu hjá Félagi um skjalastjórn sem haldin var 31. ágúst. Þar var fjallað um stjórnkerfi upplýsinga (e. Information governance), en með vaxandi vitund um mikilvægi upplýsinga í viðskiptum og þjónustu er markviss stjórnun þeirra orðin lykilþáttur í starfsemi stofnana og fyrirtækja. Félag um skjalastjórn heldur reglulega fræðslufundi sem oftast er streymt. Þann 6. mars fjallaði Bjarni Jón Sveinbjörnsson um hvernig hefur verið staðið að fræðslu- og kynningarmálum við innleiðingu Hlöðunnar, upplýsingastjórnunarkerfis Reykjavíkurborgar og 10. apríl hélt Sigurður Kristinsson prófessor við Háskólann á Akureyri fyrirlestur um siðfræði og stjórn upplýsinga.

Skjalakönnun Þjóðskjalasafns var svarað í lok febrúar en tilgangur með slíkri könnun er að meta hvernig afhendingarskyldir aðilar ríkisins uppfylla lög og reglur um skjalastjórn. Aflað er upplýsinga um skjalakost, umfang pappírsskjala og rafrænna gagnasafna með því augnamiði að meta þörf Þjóðskjalasafns fyrir geymslurými í nánustu framtíð.

Elín nýtti sér flestöll námskeið um skjalavörslu og skjalastjórn afhendingarskyldra aðila sem Þjóðskjalasafn Íslands stendur fyrir. Öll námskeiðin voru kennd í gegnum Teams, mjög gagnleg og skýr. Vorráðstefna Þjóðskjalasafns var haldin 15. maí og var yfirskrift hennar Upplýsingaöryggi í skjalavörslu og skjalastjórn – er eitthvað að varast? En í 22. gr. laga um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 er að finna ábyrgðarákvæði afhendingarskyldra aðila um ábyrgð á skjalastjórn og skjalavörslu. Fjallað var um upplýsingaöryggi íslenskra skjalastjórnunarkerfa, persónuvernd og raunlægt öryggi við skjalavörslu, skjalabjörgun í Grindavík og netógnir dagsins í dag.

Á vegum Hugvits sem rekur skjalastjórnunarkerfið GoPro var haldin ráðstefna 16. nóvember. Elín sótti þessa ráðstefnu sem bar yfirheitið „Nú tíðin og framtíðin í málastjórnun“, þar sem helstu nýjungar í GoPro voru kynntar og hvernig gervigreind mun í náninni framtíð nýtast í málavinnslu.

Samstarfi starfsfólks á skólasöfnum á Suðurlandi var hleypt af stokkunum með fundi í FSu í mars 2023. Tilgangur samstarfsins er að efla samvinnu og skapa tengsl á milli starfsfólks safnanna. Eftir fundinn var stofnuð Facebook síðan, „Skólabókasöfn á Suðurlandi“. Boðað var til haustfundar í FSu fyrir hópinn 1. nóvember. Gestur fundarins var Þóra Jónsdóttir, upplýsingafræðingur í Öldutúnsskóla í Hafnarfirði og sagði hún frá Bókabralli, samstarfsverkefni allra skólabókasafnanna í Hafnarfirði. Vorfundur hópsins var haldinn á bókasafni Grunnskólans í Þorlákshöfn 21. mars. Fjallað var m.a. um ítarleit í starfsmannaaðgangi Gegnis; nýja vefsíðu skólabókasafna skolasafn.is og gestgjafinn Þrúður Sigurðardóttir sagði frá ýmsum skemmtilegum verkefnum á bókasafninu. Ljóst er að þetta samstarf er komið til að vera og stefnt er að því að halda fund einu sinni á önn.

Elín fór á fræðslufund skrásetjara Gegnis sem haldinn var 30. maí. Þar voru mörg áhugaverð erindi sem varða t.d. skráningu á bókaflokkum sem ekki eru skilgreindir sem ritraðir, t.d. hvernig hægt er að ná saman öllum bókum um lögreglumanninn Erlend eftir Arnald Indriðason. Einnig var fjallað um verklag á skráningu á rafrænu efni í Rafhlöðunni, nafnmyndaskrár í skráningu og stöðu skráningarsamstarfsins í Gegni.

Lokaorð

Starfsemi bókasafnsins gekk vel á skólaárinu og má greina aukningu í notkun. Nemendur eru mjög duglegir að koma á safnið, bæði til að vinna verkefni og slaka á milli kennslustunda. Samstarf við kennara er mjög gott og yfirleitt láta þeir vita af fyrirhuguðum verkefnum með góðum fyrirvara. Bókasafnið nýtur stuðnings stjórnenda sem er afar dýrmætt og gerir kleift að efla safnkost og þjónustu við skólasamfélagið.

Selfossi 1. júní 2024

Elín Kristbjörg Guðbrandsdóttir
forstöðumaður bókasafns Fjölbrautaskóla Suðurlands